Markus Kröger
2.11.2020

EU-Mercosur assosiaatiosopimus: lausunto ulkoasiainvaliokunnalle

-Sopimus heikentäisi suomalaisten ja eurooppalaisten maanviljelijöiden ja raaka-aineiden tuottajien, sekä metsätalouden, menestymismahdollisuuksia, koska sopimus loisi käytännössä tuplastandardit. EU:ssa ei olisi mahdollista käyttää samoissa määrin torjunta-aineita ja ympäristölle haitallisia tuotantotapoja kuin Mercosul-alueella. EU ei myöskään käytännössä pystyisi kilpailemaan tasaväkisesti Mercosul-alueen kanssa, jossa käytännössä sallitaan suuri maaseudun väkivalta ja laittomuudet, kuten valtionmetsien ja pienviljelijöiden maiden kaappaaminen ja metsienhävitys, jotta tuotteiden tuotantokustannukset saadaan alemmaksi.

-Sopimus ei nykymuodossaan käytännössä lisäisi mahdollisuutta valvoa paremmin Mercosul-alueen alkutuotanto-olosuhteita. Tutkimukset ovat osoittaneet sertifiointi- ja tarkkailujärjestelmien heikkouden alueella. Alueen edelleen laaja korruptio ja se, ettei EU:n tutkijoille annettaisi valtuuksia ja resursseja tehdä omia tutkimuksia, vaan vastuu tuotannon eettisyyden varmistamisesta olisi tuottajamailla, tarkoittavat tuplastandardeja käytännössä.

-Ylivoimaisesti tärkein selittävä tekijä metsienhävittämiselle on soijan, naudanlihan ja muiden raaka-aineiden tuotannon ja viennin laajentaminen. Mercosul-sopimus ylläpitäisi ja laajentaisi tätä tuotantoa ja vientiä. Ei ole käytännössä mahdollista tuottaa lisää näitä raaka-aineita ilman suurempia metsätuhoja. Sopimus leikkaisi rajusti Mercosul-maiden mahdollisuuksia asettaa valtiontuloille tärkeitä vientitulleja esimerkiksi soijalle. Täten valtioiden tulisi sallia entistä laajemmat tuotantoalueet. Lisäksi kaupan vapautus ja tullien alentaminen tarkoittaisi että yhä useammat tahot haluaisivat osallistua raaka-aineiden tuotantoon ja vientiin. Tästä seuraisi suuri lisäys näiden tuotteiden tuontiin EU:n markkinoille, mikä olisi haitallista paikallisille tuottajille EU:ssa ja Suomessa.

-Ennenkaikkea tämä olisi kuitenkin vain muutaman vuoden tai vuosikymmenen ajan kestävä tuotantoalueen laajennus, koska jo nykyisellään maatalousalueen raja on äärirajoillaan, eikä tätä voida Mercosul-alueella enää kestävästi laajentaa. Laajentuminen tapahtuu jo tällä hetkellä juuri metsienpolttamisen kautta. Amazon on kriittisessä keikahduspisteessä, tai kohta saavuttamassa käännekohdan, jonka jälkeen metsä ei tuota enää Mercosul-alueelle nyt tuottamiaan ja kuljettamiaan sateita, joista alueen maanviljely riippuu. Sopimus tässä ilmastonmuutoksen kriittisessä vaiheessa toisi muutaman vuoden ajaksi lisäyksen tuotantoon, mutta johtaisi sitten tuotantokapasiteetin dramaattiseen laskuun, koska tuotantoaluetta olisi laajennettu kestämättömästi, aiheuttaen korjaamatonta vahinkoa jossa esimerkiksi Amazon alkaisi savannisoitua.

-EU:lle kaikkein paras ja toimivin keino vaikuttaa metsienhävitykseen – jolla on siis erittäin suuri globaali ja planetaarinen merkitys ilmastokriisin estämiseksi – on estää ei-

kestävästi tuotettujen tuotteiden tuonti EU:hun EU-lainsäädännöllä. Tämä viestii, että hallituksilla on suvereniteetti tuottaa mitä haluavat, kunnioittaen tätä, mutta että EU tai muut tahot eivät osta epäeettisesti tuotettuja tuotteita. Tämä myös parantaisi EU:n maataloussektorin kannattavuutta ja tuloja.

-Sopimuksen asiantuntijapaneeli antaisi vain suosituksia kestävän kehityksen toteuttamiseksi. Ei ole poliittisesti realistista olettaa, että Mercosul-maat noudattaisivat tai välittäisivät näistä suosituksista. Esimerkiksi Brasilia ei ole noudattanut 2011 jälkeen kansainvälisiä ihmisoikeussitoumuksiaan, vaan on liukunut pois kansainvälisestä sääntöpohjaisesta järjestelmästä. Uusi sopimus itse asiassa heikentäisi mahdollisuuksia vaikuttaa kaupanrajoitusten kautta ei-kestävään tuotantoon.

-Sopimus on syvässä ristiriidassa EU:n kestävän kehityksen linjausten kanssa. Sopimus ei sisällä työkaluja soijan, lihan, etanolin ja muiden korkean riskin tuotteiden alkuperän selvittämiseksi. Edes jo olemassaolevia jäljitysjärjestelmiä ei ole sisällytetty sopimukseen. Sopimus ei sisällä mitään laillisesti sitovia mekanismeja ihmisoikeus- ja ympäristösitoumusten toteutumisten takaamiseksi. Näitä rikkovien tuotteiden tuontiin ei voitaisi puuttua. Sopimus heikentäisi paikallisyhteisöjen ja etenkin alkuperäiskansojen oikeuksia osallistua päätöksentekoon. Mahdollinen lisäpöytäkirja ei muuttaisi itse sopimuksen paljon sitovampia negatiivisia vaikutuksia.

Suositukset

-Sopimuksen ratifiointiprosessi pitäisi jäädyttää mitä pikimmin, jotta voidaan vaikuttaa siihen, että tämän hetken metsänpoltot ja muut rikkomukset Brasiliassa saataisiin kuriin. Tämä olisi tärkein tällä hetkellä käytössä oleva konkreettinen vaikutuskeino tässä äärimmäisen tärkeässä kestävyysasiassa.

-Eduskunnan ja EU:n kannattaisi nykyisen Mercosul-sopimuksen ajamisen sijaan päinvastoin kiristää tuontivaatimuksia muualla tuotetuille raaka-aineille ja elintarvikkeille. Tuontivaatimuksia tulisi tiukentaa niin, että tuotantoketjuilta, jotka sisältävät ihmisoikeusrikkomuksia, EU:ta löyhempää ja laajempaa torjunta-aineiden käyttöä, tai metsienhävitystä, evättäisiin pääsy EU:hun ja Suomeen.

- Muiden maiden sitouttaminen Pariisin ilmastosopimuksen käytäntöönpanoon, sekä muut positiiviset säätelyt, tulisi toteuttaa muun yhteistoiminnan lisäämisen kautta, ei esittämällä, että tällaiset kauppasopimukset olisivat näihin ainoa tai paras keino.

- Paras tapa vaikuttaa Etelä-Amerikan metsätuhoihin ja ihmisoikeusloukkauksiin ja muihin ongelmiin on viestiä selkeästi ja nopeasti, ettei EU jatka Mercosur-sopimuksen neuvottelemista, johtuen kasvaneista metsätuhoista alueella. Koko sopimus pitäisi siis hylätä.